

Pasitelkusi savo energetikos bendruomenes Modena siekia būti energetikos pertvarkos pagrindine veikėja

Alessandra Filippi, Modenos miesto (Italija) mero pavaduotoja

Merų pakto signatarė Modena (Italija) neseniai buvo giriamą Italijos žurnale „Forum PA“ už savo pastangas priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo (dekarbonizacijos) ir tvaraus vystymosi srityje. Miesto atstovai pabrėžė ne tik energetikos bendruomenių potencialą, bet ir tai, kiek svarbu būti Europos merų pakto dalimi siekiant savo tikslų.

Pirmiausia G20 aukščiausiojo lygio susitikime Romoje, o paskui COP26 konferencijoje Glazge buvo aiškiai suformuluota mūsų planetos „sveikatos“ būklę ir tai, kad svarbu nedelsiant imtis veiksmų įgyvendinant veiksmingą energetikos pertvarką bei kurti ekonominę ir gamybos struktūrą, kurioje būtų atsižvelgiama į aplinkos tvarumą. Modenos savivaldybė siekia būti energetikos pertvarkos pagrindine veikėja kovojant su klimato kaita. Kita vertus, prieš prasidedant pasaulinei COVID-19 pandemijai milijonai žmonių pradėjo reikalauti teisingumo klimato srityje. Kadangi socialinės, sveikatos ir klimato krizės yra susijusios tarpusavyje, šios problemos turi turėti bendrų sprendimų. Energetikos bendruomenės galėtų tapti visų šių problemų sprendimu.

Kas yra energetikos bendruomenės?

Energetikos bendruomenė – tai bendradarbiavimo sistema, kurioje dalyvauja vietinių viešųjų įstaigų, įmonių, įmonių ir piliečių atstovai, nusprendę plėtoti energijos infrastruktūrą iš atsinaujinančių šaltinių. Jie naudojami pasigaminti energija pagal dalijimosi modelį. Tai puiki priemonė kovojant ne tik su klimato kaita, bet ir su energijos nepriteklumi, nuo kurio kenčia daugiau nei 2 milijonai Italijos šeimų. Kadangi bendruomenė aktyviai dalyvauja tokioje iniciatyvoje, tai pagreitina būtiną žmonių informuotumą ir mokymo procesą tokiais esminiais klausimais.

Energetikos bendruomenės turėtų būti tarptautiniu mastu pripažintos esminiais subjektais Paryžiaus susitarimo tikslams pasiekti, kadangi tai yra priemonės, galinčios vienu metu išspręsti kelias problemas.

Vartotojų sąmoningumas ir įsitraukimas

Energetikos bendruomenės gali įtraukti daug įvairių socialinių veikėjų į dekarbonizacijos darbą. Kadangi jėgainės bus arti vartotojų, daugeliu atvejų jos bus įrengtos ant stogų arba šalia pastatų, todėl gyventojų dėmesys bus nukreiptas į aktyvaus piliečių įsitraukimo klausimą. Individualių naudotojų dalyvavimas ir šių sistemų ekonominė nauda paskatins bendruomenių narius efektyviau naudoti energiją ir apskritai geriau suvokti elektros energijos gamybos, vartojimo ir pardavimo dinamiką.

Tai gali paskatinti naudoti inovatyvius technologinius sprendimus, pavyzdžiui, modelį, kuris formuoja apkrovos profilį priklausomai nuo tinklo poreikių, taigi ir vartotojų veiksmų. Kadangi galutiniams klientams suteikiama daugiau atsakomybės, jiems teks derinti savo apkrovos ir gamybos profilius ir atlikti pirminį savo mažos sistemos balansą.

Besivystanti teisinė bazė

Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyva (RED II), jos dalinis perkėlimas ir Italijos dekretas („Decreto Milleproroghe 2022“) pavertimas į teisinę formą apibrėžia energetikos bendruomenių teisinę sistemą. Nustatoma galimybė kurti bendruomenes, kurios keičiasi energija tiek momentinio, tiek atidėto kolektyvinio savarankiško pasigamintos energijos vartojimo tikslais.

2021 m. gegužės mėnesio „Legambiente“ ataskaitoje pavadinimu „Atsinaujinančios savivaldybės“ buvo apklausta mažiausiai 30 vietinių energetikos bendruomenių, naudojančių atsinaujinančius šaltinius ir užsiimančių kolektyviniu savarankišku vartojimu. Tai iniciatyva, vykstanti greičiau nei didelių gamyklų įrengimas, rodantis aiškų metodo „iš apačios į viršų“ poreikį.

Modenos savivaldybės įsipareigojimas Merų paktui

Pastaraisiais metais dekarbonizacijos procesas smarkiai paspartėjo, o aplinkos, ekonominio ir socialinio tvarumo klausimai tapo pagrindiniais ne tik Europos lygmeniu, bet ir vietos valdžios institucijų politikoje. Dėl Modenos geografinės padėties oro kokybė ten yra labai svarbi, todėl žaliosios energijos pertvarka yra ypač svarbi siekiant pagerinti gyventojų gerovę.

Dauguma AESS narių savivaldybių prisijungė prie Merų pakto tinklo ir parengė Tvarios energetikos ir (klimato) veiksmų planus (SECAP). Modenos savivaldybėje toks planas buvo patvirtintas 2021 m. vasario mėnenį, numatant tikslą iki 2030 m. sumažinti CO₂ emisiją bent 55 proc., atsižvelgiant į ES tikslus. Merų pakto iniciatyva turėjo teigiamą poveikį šalies teritorijai, įtraukdama daug miestų ir suinteresuotųjų subjektų bei padidindama žmonių informuotumą klimato problemos srityje.

Kai kurios mažos ir vidutinės savivaldybės susidūrė su vidinėmis problemomis, todėl būtina įdiegti naujas priemones ir (arba) padaryti esamas veiksmingesnes, kad jos galėtų visapusiškai dalyvauti įgyvendinant savo veiksmų planus. Akivaizdu, kad šis planas veikia efektyviai, nes vis daugiau miestų aktyviai bendradarbiauja su vietiniais suinteresuotaisiais subjektais ir sėkmingai kuria energetikos bendruomenes.

Energetikos bendruomenių specifiniai projektai

Gavę bendrą EIT Climate-KIC Europos fondo finansavimą, 2019 m. rugsėjį AESS, ENEA ir Bolonijos universitetas inicijavo GECO (Žaliosios energetikos bendruomenės) projektą, kuriame dalyvauja piliečiai, vietos asociacijos ir įmonės. Iki 2023 m. pagal šią iniciatyvą bus sukurta pirmoji virtuali Emilijos-Romanijos energetikos bendruomenė Bolonijoje.

GECO padės įsteigti 8 naujas atsinaujinančios energijos jėgaines: CAAB/FICO agropramoninio centro gamyklą, biodujų gamyklą organinėms atliekoms šalinti, fotovoltines saulės elektrines ant kelių gyvenamųjų pastatų, prekybos centrų, Mados tyrimų instituto, „ZR Experience“ ir kaimyninių įmonių stogų.

Visa tai sudarys 14 MW naujos galios, pagamintos fotovoltinėse elektrinėse, kurios iki 2023 m. pagamins daugiau nei 15,4 mln. kWh per metus, o taršios energijos sumažės 120 MWh per metus, išvengiant 58 000 tonų CO₂ išmetimo į atmosferą per metus.

Projektas jau vykdomas ir apima energijos srautų (gamybos, saugojimo ir vartojimo) analizės platformos kūrimą, kuris yra naudingas siekiant užtikrinti energijos lankstumą bendruomenių viduje. Tokiu būdu jų nariai galėtų vykdyti savo energijos suvartojimo ir indėlio į bendruomenę stebėseną.

Energetikos bendruomenės: atviri klausimai.

Europos direktyvų dėl savarankiškos gamybos ir energijos mainų dalinis perkėlimas įkvėpė daug iniciatyvų, kurių rezultatai neįtikėtini, turint omenyje tai, kad įstatymas buvo patvirtintas prieš kiek daugiau nei pusantrų metų. Tačiau svarbių klausimų dar kyla, o kai kurie jų lieka atviri.

Energetikos bendruomenės ir jų mastas

Energetikos bendruomenių mastas ir dydis, pagrįsti elektrotechniniu parametru, dažnai riboja jų potencialą projektų metu, ypač konstrukcijoms, kurių galia viršija 150 kW.

Lengvatos šiaudien taikomos tik bendrai gaminamai energijai naudojant tam tikrą tarifą ir neatsižvelgiant į jėgainių dydį. Viena iš svarbiausių nustatytų problemų yra susijusi su mažų jėgainių konfigūracijomis, kurios yra tvarios tik sumažinus mokesčius ir mokant dideles priemokas. Siekiant užtikrinti, kad ši „iš apačios į viršų“ schema būtų veiksminga ir toliau, šie projektai taip pat turi būti ekonomiškai perspektyvūs.

Mechanizmo valdymas

Mechanizmo valdymas – tai subtilus klausimas: Europoje jam trukdo pataisa, numatanti nariams priklausančių išmokų atskyrimą tiesiogiai nuo jų sąskaitų. Tai sukuria daugybę galimų valdymo sunkumų ir atsiranda rizika, kad šiuo metu kuriami verslo modeliai taps negaliojančiais. Be to, kalbant apie valdymą, būtina kurti modelius, kurie gali būti valdomi „iš apačios į viršų“ mažoms konfigūracijoms. Taip būtų išvengta rizikos, kad sudėtingos valdymo išlaidos gali turėti įtakos naudai ir pakenkti patrauklumui. Taip pat svarbu planuoti aktyvų vadovų vaidmenį šia prasme, tiesiogiai taikant mokesčių atskaitą sąskaitai, tačiau tai turi būti vykdoma laisva ir neprivaloma forma.

Būtinasis pagreitis, kad būtų pasiektas klimato neutralumo tikslas

Šiandien Italijoje daugiau nei 1,1 milijono atsinaujinančių energijos šaltinių jėgainių sudaro 37,6 % visos suvartojamos elektros energijos ir 19 % visos energijos suvartojimo, taikant elektros ir (arba) šiluminės energijos gamybos technologijų derinį, išplitusį visose savivaldybėse. Norint laikytis prisiimtų įsipareigojimų ir terminų, būtina veikti greitai ir konkrečiai, kad procesas būtų paspartintas. Šia prasme svarų indėlių galėtų suteikti būtent energetikos bendruomenės.